

Ecokathedralen maken Rotterdam beroemd

De stad als natuurgebied. De mens dwingt de natuur een andere weg in te slaan. Dieren en planten hebben een duidelijke wil om te overleven in een stedelijke omgeving. Hoe kunnen we kansen zien in een bijna verdwenen natuurlijke omgeving.

Wildpark Rotterdam

Dat is precies de titel van het boekje geschreven door de directeur van het Natuurhistorisch Museum in Rotterdam, Jelle Reumer. 'De stad als natuurgebied', is de ondertitel. Misschien is de broedende knobbelzwaan op het nest van afval de inspiratiebron voor het boekje geweest. Het gaat over stadsecologie oftewel de relatie tussen dieren, planten en de stad. De stad lijkt tegenstrijdig aan natuur, omdat wij natuur immers zien als iets ongerepts en tegengesteld aan de plaatsen waar mensen bezit hebben genomen van wat eens natuur was. De stad en zijn verstedelijking gezien als een verovering op de natuur.

Misschien dat de foto van de zwaan duidelijk kan maken dat inmiddels de natuur zich ook weer vestigt in de stad [en misschien nooit echt weg is geweest!]. Zij neemt op bijna onmogelijke plekken weer bezit van het steen. De tomatenplant die tussen de trottoirtegels omhoog schiet en de meeuwen bij de patatboer op het binnenwegplein, zijn mooie voorbeelden. Het gaat in dit geval dus meer

om de veerkracht van de natuur ['resilience']. Natuur krijg je nooit echt weg, zij piept plots ergens weer om het hoekje.

Natuur is verandering.

Vanuit het menselijk oog bezien 'verdringt' de halsbandparkiet en de nijlgans, de Kieviten en

de grutto's. Die laatste vogels behoorden in het oude boerenland, het veenweidegebied, wat Rotterdam ooit was. En daarvoor was alles hier een oermoe-ras met kraanvogels en purperreigers. En nu is het een stenen stad met een natuur die overleeft binnen al die harde materialen. Wen dus maar aan al die exoten rond je huis. De mens en zijn activiteiten laten [ongemerkt] de natuur veranderen. In de biologie noemen ze dat 'sluitsteen-soort' of 'keystone species'. De mens is een sluitsteen-soort: door zijn handelen verandert de natuur. Dat kunnen we vervelend vinden maar het is een feit. In het boekje van Reumer wordt juist een lans gebroken voor de nieuwe stadsecologie die zich al decennia aan het ontrollen is.

De stad als ecologisch systeem.

De stad met al zijn aspecten brengt nieuwe soorten natuur voort. Zo is er de Londense metromug, een muggensoort die in absolute isolatie zich voedt, beweegt en voortplant slechts in de buizen van het metrostelsel. Zij voeden zich met het bloed van reizigers en ratten. Beiden zijn er in de buizen van het metrosysteem volop. Zo zijn er nieuwe grassoorten [o.a. diploïd gras] ontstaan op plaatsen waar gemeentelijke diensten veelvuldig maaien. In de stad ontmoeten de slechtvalk en de halsbandparkiet elkaar, vaak ten koste van de laatste wanneer die lekker wordt opgepeuzeld. In de vrije natuur zouden ze elkaar

nooit opgezocht hebben maar in de stad ontstaan deze nieuwe vormen van ontmoetingen.

De natuur in de stad kun je ook 'sturen'. Dat noemen ze ook wel 'designer ecosystem'. De aanleg van het sedumdak op een huis of de verticale tuinen die kantoorgebouwen op de gevel geplakt krijgen zijn daar mooie voorbeelden van.

Pleidooi voor meer natuur.

En juist hierom bespreek ik dit boekje want het geeft een mooie aanleiding om creatief met de afwezigheid van 'natuurlijke elementen' om te gaan. Kunnen we niet daar waar het mogelijk is, natuur versneld terugbrengen in de stad. Natuurlijk zal die natuur er anders uitzien dan de natuur zoals die in de Ver-kade albi door Jac. P. Thijssse geschetst en beschreven, tot ons kwam. Natuurlijk is de mens in de geschiedenis een soort Prometheus en zijn wij gevallen: de vooruitgang van de mens heeft anderzijds veel vernietigd. Het is een Januskop.[1]

Ik wil hier de ecofilosofie van Louis G. Le Roy [1924-2012] als voertuig gebruiken. Zijn theorie is complex maar laat ik die kinderlijk eenvoudig samenvatten: onkruid bestaat niet[laat groeien wat er groeit]; tijd is energie [iets groeit en ontstaat in de tijd en ontwikkelt zich ook in oneindig aantal jaren]; mens en natuur moeten samenwerken [dus niet willen overheersen maar symbiose is het thema]; de mens is ongelimiteerd creatief en gaat een interactie aan met de omgeving [zo ontstaan er steeds complexere systemen]; niets wordt opgeruimd! [tijd is een continuüm].[2]

Beroemde ecokathedralen van Rotterdam

Le Roy is beroemd geworden met zijn ecokathedraal [zie foto's rechts]. Door straatpuin hermetisch op te stapelen ontstaan hoge bouwwerken, die langzaam door de tijd overwoekerd raken. Doordat de natuur eeuwig is, kan de mens ook de kathedraal weer verder omhoog opstapelen waardoor het proces opnieuw start. De natuur zal uiteindelijk ook de nieuwe stapeling weer overwoekeren. Rustig door bouwen is het devies. Zo stapelen, dat het bijna onmogelijk is dat het bouwwerk instort. De massieve Inca-achtige bouwsels zullen Rotterdam veraangenamen en beroemd maken. Ze zullen een ecologische variant zijn van de beroemde skyline van onze stad. Weg met braak liggende stukjes land: stapel het bouwpuin en laat het overwoekeren. De bewoners kunnen op rustige momenten gezamenlijk bouwen aan de ecologische skyline van de wijk. Het zullen tempels van rust worden waar het aangenaam toeven is. En we blijven in beweging door het puin te sta-

pelen tot torens van Babel. Natuurlijk leiden deze torens tot spraakverwarring en discussie. Dat was al zo met het werk van Le Roy maar juist die discussie is zo mooi. Is dit natuur en zo ja, hoe definiëren we die dan. En neem voor die zoektocht

naar een definitie, dan het boek van Lucas Reijnders De Natuur [2003]. Veel geluk in dit toekomstige Wildpark Rotterdam!

Reageren?

d.roelfzema@upcmail.nl

Noot [1] = Het boek 'De val van Prometheus, over de keerzijde van de vooruitgang' van Ton Lemaire beschrijft die onmogelijke spagaat van vooruitgang en welvaart, ten koste van veel andere zaken die ons gelukkig zouden kunnen maken. De teloorgang van de niet-stadse natuur speelt hierin een prominente rol.

Noot [2]: Le Roy's boeken Natuur uitschakelen natuur inschakelen [1973] en Natuur Cultuur Fusie [2002] neem ik als basis.

Jelle Reumer: Wilpark Rotterdam [de stad als natuurgebied]. ISBN9789065540669, Historische Uitgeverij [Groningen]